

Associate-degree  
opleiding Design  
Hogeschool voor de Kunsten  
Utrecht

## **Inhoud**

<b>1</b>	<b>Samenvatting</b>	<b>3</b>
<b>2</b>	<b>Introductie</b>	<b>5</b>
<b>3</b>	<b>Beschrijving van de opleiding</b>	<b>7</b>
	3.1 Algemeen	7
	3.2 Profiel instelling	7
	3.3 Profiel opleiding	7
<b>4</b>	<b>Opleidingsbeoordeling</b>	<b>9</b>
	4.1 Beoogde leerresultaten	9
	4.2 Programma	11
	4.3 Instroom	14
	4.4 Personeel	15
	4.5 Voorzieningen	16
	4.6 Begeleiding	17
	4.7 Kwaliteitszorg	18
	4.8 Toetsing	19
	4.9 Graad en CROHO-onderdeel	21
	4.10 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding	21
	4.11 Aanbevelingen	22
<b>5</b>	<b>Overzicht oordelen</b>	<b>23</b>
	<b>Bijlage 1: Samenstelling panel</b>	<b>24</b>
	<b>Bijlage 2: Programma locatiebezoek</b>	<b>26</b>
	<b>Bijlage 3: Bestudeerde documenten</b>	<b>28</b>
	<b>Bijlage 4: Afkortingen</b>	<b>29</b>

## 1 Samenvatting

De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) ontving op 1 november 2017 een aanvraag voor een Toets Nieuwe Opleiding (TNO) voor de opleiding Associate degree (Ad) Design van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU). NVAO heeft daarop een panel van experts gevraagd om alle aangeleverde informatie te bestuderen, het programma met de afgevaardigden van de instelling en opleiding tijdens een locatiebezoek te bespreken en een concluderend oordeel uit te spreken over de kwaliteit van de nieuwe opleiding.

Met de Ad Design wil HKU een nieuw ontwikkelperspectief bieden aan creatieve, ondernemende studenten met een afgeronde mbo-4-opleiding en aansluiten op de behoeften vanuit het mbo en het werkveld. Het panel onderschrijft dat er een groeiende vraag is naar professionals die processen kunnen verbeelden: mensen die zowel conceptueel kunnen werken, inclusief het gebruik van narratives, als ook technische vaardigheden beheersen en ondernemend zijn. De beoogde leerresultaten zijn goed afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld. Ze sluiten aan bij relevante kwalificaties en het vakgebied.

De opleiding is gericht op makerschap en ontwerpen en kent twee afstudeerrichtingen: Digital Media en Connected Spaces. Van de Ad'er wordt een combinatie verwacht van zelfstandig makerschap met een eigen werkwijze, tegemoetkomend aan de behoefte van de klant. De opleiding biedt studenten ruime mogelijkheden om passende beroepsvaardigheden op te doen, doordat de projecten realistisch zijn en studenten vanaf het begin in de reële beroepspraktijk werken. Het curriculum bestaat uit twee studiejaar (120 EC), die elk verdeeld zijn in twee semesters. In semester 1 (verkennen) maakt de student door een pressure cooker (introductie) en drie projectoefeningen, ondersteund door supportieve studies, kennis met het vakgebied en de benodigde technieken, vaardigheden en competenties. In semester 2 (verdiepen) werkt de student aan twee integrale projecten, waarvan één in een realistische context plaatsvindt. In semester 3 (positioneren) neemt de Ad'er aan de hand van een innovatieproject met externe partijen en een eigen ingebrachte case een positie in het werkveld in. Tot slot profileert de student zich in semester 4 (profilieren) met een eigen project en een professioneel portfolio.

Het panel vindt dat de inhoud van het curriculum goed doordacht is en past bij de beoogde leerresultaten. Het biedt enerzijds een duidelijke opbouw en laat anderzijds voldoende flexibiliteit toe om aan de hand van de praktijkopdrachten bepaalde aspecten nader uit te diepen. De gekozen opzet biedt een goede verhouding tussen structuur en vrijheid, tussen het begeleiden en loslaten van de studenten. In de loop van de opleiding wordt van de studenten meer zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid verwacht.

Voor beide afstudeerrichtingen is een gekwalificeerd docententeam beschikbaar. De docenten zijn zich bewust van wat de nieuwe opleiding vraagt en zijn gemotiveerd om daar vanuit hun deskundigheid aan bij te dragen. De ondernemende attitude die van de studenten verwacht wordt, is ook duidelijk zichtbaar aanwezig in het docententeam. Voor aanvullende expertise zal de opleiding een beroep doen op gastdocenten: de contacten met het werkveld zijn intensief en het panel acht dit daarom realiseerbaar. Op grond van de toezegging van het opleidingsmanagement is het panel er van overtuigd dat niet alleen de deskundigheid, maar ook de omvang van het docententeam toereikend is voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma.

Op beide locaties beschikt de opleiding over geschikte faciliteiten. De locatiedirecteuren richten ruimte in voor de nieuwe opleiding. Het panel adviseert daarbij goed te bewaken dat er een eigen plek is voor Ad-studenten. Het panel stelt met genoeg vast dat het beschikbare budget -inclusief extra investeringen voor de intensieve startfase- geen probleem vormt.

De studiebegeleiding is goed geregeld, gebaseerd op continue coaching en regelmatige feedback. De docenten hebben hier veel ervaring mee in de bachelor. De HKU beschikt over adequate informatiesystemen. De opleiding hanteert een zorgvuldige selectieprocedure. De opleiding benut de intensieve contacten met mbo-docenten om ervoor te zorgen dat het programma aansluit bij de kwalificaties van de instromende studenten.

De opleiding heeft een expliciet kwaliteitssystem met een brede betrokkenheid van stakeholders. Het systeem van klassenvertegenwoordigers werkt naar tevredenheid en er heerst een kwaliteitscultuur waarin studenten gehoord worden. Ook de inbreng van toeleverend onderwijs en afnemend beroepenveld is goed geborgd.

Het toetsbeleid, de toetsvormen en de beoordelingssystematiek zijn goed uitgewerkt. De combinatie van moduletoetsen en End Year Assessment past bij de beoogde leerresultaten. De beoordelingsschaal blijkt in de praktijk naar tevredenheid te werken. Het panel vindt het positief dat externe deskundigen als adviseurs betrokken worden bij de toetsing. De examencommissie vervult haar wettelijke taken en ziet proactief toe op de kwaliteit van toetsing en niveau. De komende maanden dient de opleiding verder te werken aan het vaststellen van een doorstroomregeling naar de bachelor en de voorbereiding op bepaling van het Ad-niveau door de examencommissie. Het panel adviseert bij de niveaubepaling de ervaring te benutten van Ad's aan andere instellingen. Gezien de ervaring van de examencommissie heeft het panel er vertrouwen in dat deze zaken tijdig gerealiseerd zullen zijn.

Het panel komt tot het oordeel 'voldoet' op alle standaarden en tot een positief eindoordeel ten aanzien van de kwaliteit van de nieuwe opleiding Associate degree Design van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en adviseert de NVAO om overeenkomstig te besluiten.

Den Haag, 16 april 2018

Namens het panel ter beoordeling van de uitgebreide Toets nieuwe opleiding Associate-degree Design van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht,

Prof. dr. Han Brezet  
(voorzitter)

Dr. Marianne van der Weiden  
(secretaris)

## 2 Introductie

De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) ontving op 1 november 2017 een aanvraag voor een Toets Nieuwe Opleiding (TNO) voor de opleiding Associate-degree Design van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU). Het succesvol doorlopen van een TNO procedure is een voorwaarde om als opleiding door de NVAO te worden erkend. Met het keurmerk van de NVAO mogen opleidingen de bij de opleiding behorende wettelijk beschermde getuigschriften of diploma's afgeven.

De procedure voor een nieuwe opleiding is iets anders dan de procedure die wordt gevolgd voor opleidingen die al zijn geaccrediteerd. Een TNO is in feite een planbeoordeling. Na de erkenning van de nieuwe opleiding zal de opleiding vallen onder de reguliere accreditatieprocedure.

Om de nieuwe opleiding te beoordelen, heeft de NVAO een panel van experts vastgesteld met de volgende samenstelling:

- Voorzitter: Prof. dr. ir. Han Brezet, emeritus hoogleraar Industrieel Ontwerpen, Technische Universiteit Delft;
- Leden:
  - Marlene Verbeek, programmaleider Associate degree Arts & Crafts en docent modeontwerpen, Rotterdam Academy van de Hogeschool Rotterdam;
  - Filip Joos, Lecturer Motion Design, Howest, België, en freelance motion designer;
- Student-lid: Lars Blom, student computerbeveiliging en software engineer, Fontys Hogescholen Eindhoven.

Het panel werd bijgestaan door Anne Martens, beleidsmedewerker NVAO, als procescoördinator en door dr. Marianne van der Weiden als secretaris.

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2016, nr. 69458) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. De leden hebben hun eerste bevindingen en vragen per e-mail uitgewisseld. Op 22 februari 2018 is het panel aan de vooravond van het locatiebezoek bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomst zijn deze eerste bevindingen besproken en heeft het panel nadere vragen geformuleerd voor het locatiebezoek.

Op 23 februari 2018 heeft het panel een locatiebezoek afgelegd. Tijdens dit bezoek is het panel in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien en zijn de vraagpunten aan de orde gesteld en in discussie gebracht. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2. Na afloop van de gesprekken heeft het panel het geheel van bevindingen en overwegingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Aan het eind van het bezoek heeft de panelvoorzitter die conclusies mondeling teruggekoppeld naar de opleiding. Op basis van de bevindingen, overwegingen en conclusies heeft de secretaris een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna het conceptrapport is vastgesteld door de voorzitter. Het adviesrapport is op 29 maart 2018 aan de opleiding voorgelegd ter controle op feitelijke onjuistheden. De opleiding heeft op 12 april 2018 gereageerd op het adviesrapport. Dit heeft geleid tot enkele aanscherpingen, waarna

het definitieve rapport is vastgesteld door de voorzitter. Het panel heeft dit advies in volledige onafhankelijkheid opgesteld en op 16 april 2018 aan de NVAO aangeboden.

## 3 Beschrijving van de opleiding

### 3.1 Algemeen

Instelling:	Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
Opleiding:	Associate degree Design
Variant(en):	voltijd
Graad:	Associate degree (Ad)
Afstudeerrichtingen:	Digital Media, Connected Spaces
Locatie:	Utrecht
Studieomvang (EC):	120
CROHO-onderdeel:	Taal en cultuur

### 3.2 Profiel instelling

De Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) biedt hoger onderwijs in de kunsten en de media en is een drijvende kracht in opleidingen en innovatie voor de creatieve industrie. De missie van HKU is het zo goed mogelijk opleiden van daartoe getalenteerde studenten in vrije, uitvoerende en toegepaste kunst- en mediadisciplines en daaraan grenzende educatieve, technische en economische vakgebieden. Aan HKU studeren bijna 4000 studenten aan acht 'schools': Beeldende Kunst, Design, Muziek en Technologie, Games en Interactie, Kunst en Economie, Media, Utrechts Conservatorium en Theater. HKU heeft vier expertisecentra die onderwijs en onderzoek in de verschillende disciplines verbinden. HKU is gevestigd in Utrecht.

### 3.3 Profiel opleiding

De Ad Design is gericht op creatief makerschap, waarbij de student leert om met behulp van (innovatieve) media, technieken en technologie binnen verschillende toepassingsgebieden en contexten de inhoud op een verhalende, interessante en verrassende wijze te verbeelden. De student verbindt zich in het ontwerpproces en in het eindresultaat met betrokkenen en hun omgeving. Studenten werken aan een mediaal product of aan een visuele (re)presentatie van ideeën en plannen voor ruimtelijke opgaven. Ze leren in samenhang te werken aan (1) inhoud (de boodschap, het verhaal), (2) context (het toepassingsgebied, de doelgroep, opdrachtgever, collega's etc.) en (3) technologie (ruimtelijke materialen, virtuele technologieën en digitale ontwerptools).

In de afstudeerrichting Digital Media werken studenten aan design en development van beeldmateriaal voor animaties, films, Virtual Reality, websites en apps, in dienst of opdracht van een studio. In de afstudeerrichting Connected Spaces vertalen de studenten vooraf en tijdens het proces in beeld wat een ontwerper voor ogen heeft, zodat een opdrachtgever, de uitvoerders en de doelgroep (bijvoorbeeld bewoners van een woningcorporatie) het verhaal erachter kunnen zien.

Het programma wordt voltijds in twee jaar aangeboden en is opgebouwd uit vier fasen van elk een semester:

1. Verkennen: projectoefeningen en ondersteunende vakken om kennis te maken met het vakgebied en de benodigde technieken, vaardigheden en competenties;
2. Verdiepen: twee integrale projecten in een realistische context;
3. Positioneren: een innovatieproject met externe partijen en een eigen ingebrachte case om de eigen positie in het werkveld in te nemen;

4. Profileren: aan de hand van een eigen project en een professioneel portfolio.



## 4 Opleidingsbeoordeling

In dit hoofdstuk wordt de evaluatie door het panel van de standaarden omschreven. Bij elke standaard geeft het panel zijn bevindingen, overwegingen en oordeel weer. De beoordeling is gebaseerd op de standaarden en criteria zoals beschreven in het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2016, nr. 69458). De beoordeling komt tot stand op basis van een discussie met 'peers' over de inhoud en kwaliteit van de opleiding.

Over de standaarden geeft een visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een driepuntsschaal: voldoet, voldoet ten dele of voldoet niet. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding, ook op een driepuntsschaal: positief, positief onder voorwaarden, of negatief.

### 4.1 Beoogde leerresultaten

*Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied en op internationale eisen.*

#### *Bevindingen*

In het aanvraagdossier beschrijft de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) dat zij met de Associate degree (Ad) Design een nieuw ontwikkelperspectief wil bieden aan creatieve, ondernemende studenten met een afgeronde mbo-4-opleiding. Uit de contacten die de HKU onderhoudt met verschillende mbo-opleidingen blijkt er behoefte te zijn aan een doorstroomperspectief voor deze studenten. De Ad wordt gepresenteerd als een aantrekkelijke optie voor studenten die hun eigen stijl en creatieve proces verder willen verbreden, maar niet zozeer gericht zijn op het ontwikkelen van een eigen artistieke signatuur. Een tweejarige opleiding is voor veel mbo-gediplomeerden aantrekkelijker dan een vierjarig traject.

De beoogde opleiding voorziet in de behoefte van het werkveld aan creatieve makers die van vernieuwen en aanpakken weten en die zelfstandig met afgebakende verantwoordelijkheden en taken in een team kunnen werken. Het werkveld zoekt naar mensen die hun praktische vaardigheden kunnen verbreden en dieper kunnen ingaan op conceptuele aspecten aan de hand van story telling en narratives. Tijdens de ontwikkelfase zijn werkveldbijeenkomsten georganiseerd om de behoeften van het beroepenveld te bespreken. Ook aanleverende mbo-instellingen zijn bij de ontwikkeling van het programma betrokken geweest. Tijdens het bezoek sprak het panel met vertegenwoordigers van het mbo en het werkveld en met aspirant-studenten. Zij bevestigden de behoefte aan de Ad-opleiding Design zoals beschreven in het dossier.

De Ad Design biedt twee afstudeerrichtingen: Digital Media en Connected Spaces. In beide richtingen werkt de afgestudeerde als uitvoerend ontwerper. Bij Digital Media werkt de afgestudeerde Ad'er bij een ontwerpbureau of mediaproductiebedrijf in een uitvoerend ontwerpende rol, maar kan ook als zelfstandig ondernemer opdrachten en samenwerkingspartners zoeken. De afgestudeerde in Connected Spaces is werkzaam in het werkveld van complexe ruimtelijke vraagstukken en neemt een uitvoerend ontwerpende rol in: hij/zij maakt geavanceerde ruimtelijke visualisaties in oude en nieuwe media, zodat

opdrachtgever en andere betrokkenen (gebruikers, publiek) zich een beeld kunnen vormen van wat ontworpen is.

Voor het formuleren van de beoogde leerresultaten heeft de opleiding zich gebaseerd op de descriptoren op niveau 5 van het Nederlandse Kwalificatieraamwerk en het European Qualification Framework. Inhoudelijk zijn ze gebaseerd op de competenties uit het kwalificatiedossier Mediavormgeving mbo-4, de gedragsindicatoren op niveau 6 van de Bachelor of Design en de uitkomsten van het werkveldonderzoek. De opleiding heeft de beoogde leerresultaten geformuleerd in zeven competenties met bijbehorende leerresultaten en gedragsindicatoren:

1. Creërend vermogen
2. Vermogen tot kritische reflectie door feedback
3. Vermogen tot groei en vernieuwing
4. Omgevingsgerichtheid
5. Organiserend en ondernemend vermogen
6. Communicatief vermogen
7. Vermogen tot samenwerken

HKU heeft tot nu toe vooral ervaring met opleidingen die het accent leggen op de conceptuele ontwikkeling van studenten. Het opleidingsmanagement hoopt de toepassingsgerichte componenten in de bachelor- en de masteropleidingen te kunnen gebruiken als benchmark voor de Ad-opleiding die daar vooral het accent op legt.

Na succesvolle afronding van de studie kan de Ad'er aan het werk als zelfstandige of in een mediaproductiebedrijf of ontwerp bureau. Studenten kunnen ook toelating doen tot de bacheloropleiding Design, bijvoorbeeld Image and Media Technology, Spatial Design of Product Design. Degenen die dit overwegen, zullen in het tweede jaar extra worden begeleid. Bij een succesvolle toelating zal de betreffende examencommissie de te verlenen vrijstellingen vaststellen. Naar verwachting zal het aantal vrijstellingen tussen 90 en 120 EC liggen. Een doorstroomregeling is nog niet vastgesteld.

#### *Overwegingen*

Het panel is onder de indruk van de wijze waarop de opleiding geformuleerd heeft waartoe Ad'ers Design worden opgeleid. De beoogde leerresultaten zijn gebaseerd op relevante kwalificaties uit de naastgelegen opleidingsniveaus, samen met het werkveld vastgesteld en goed afgestemd met het toeleverende mbo. Er is in het beroepenveld een duidelijke behoefte aan de Ad'er zoals omschreven in de karakteristiek van de opleiding. Het panel onderschrijft dat er een groeiende vraag is naar professionals die processen kunnen verbeelden: afgestudeerden die zowel conceptueel kunnen werken, inclusief het gebruik van narratives, als ook technische vaardigheden beheersen en ondernemend zijn.

Uit de documentatie en uit de gesprekken blijkt dat de precieze bepaling van het Ad-niveau een uitdaging is. Het panel is van oordeel dat het beoogde niveau ambitieus is geformuleerd en mogelijk redelijk hoog is ingeschat. Het panel vindt dit echter een adequaat startpunt en adviseert bij de implementatie van het programma de realiteit goed in het oog te houden.

Het panel concludeert dat de beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding. Ze zijn goed afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld. Door de aansluiting bij de relevante mbo-kwalificatie en hbo-bachelor zijn de beoogde

leerresultaten afgestemd op het vakgebied, en door de aansluiting op het European Qualification Framework voldoet het niveau aan internationale eisen.

*Conclusie:* Voldoet

## **4.2 Programma**

### 4.2.1 Oriëntatie

*Standaard 2: Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.*

#### *Bevindingen*

Uit het aanvraagdossier blijkt dat de opleiding is gericht op makerschap en ontwerpen. Dit werd in de gesprekken tijdens het bezoek bevestigd en toegelicht door het opleidingsmanagement, de docenten en vertegenwoordigers van het werkveld. De Ad'er zal een ontwerper zijn in de betekenis van een creatieve maker die in een opdracht situatie samen met anderen tot ontwerpbeslissingen kan komen en daarvoor de meest passende dingen maakt. Wat gecreëerd wordt, moet functioneel zijn voor een gebruiker. Van de Ad'er wordt een combinatie verwacht van zelfstandig makerschap met een eigen werkwijze, tegemoetkomend aan de behoefte van de klant.

Studenten ontwikkelen een onderzoekende houding, toegespitst op creërend vermogen, kritische reflectie, groei en vernieuwing, en omgevingsgerichtheid. Ze doen op verschillende manieren kennis en ervaring op door te werken voor, met en in het werkveld, aan de hand van reële en realistische praktijkopdrachten. De projecten worden aangeleverd door externe opdrachtgevers, die in het tweede jaar rechtstreeks met de studenten communiceren over de eisen en verwachtingen. Studenten krijgen regelmatig feedback en worden begeleid op vakinhoudelijk, procesmatig en persoonlijk vlak door docenten in studio's, werkplaatsen en labs. Voor specifieke kennis en vaardigheden zet de opleiding gastdocenten in.

De afstudeerrichting Digital Media koppelt creatief vermogen aan digitale technologie. Het curriculum is opgebouwd rond projecten: beroepsrealistische situaties, gericht op technologie, inhoud en context. Theorie, research, reflectie en skills-vakken komen in deze projecten aan de orde. Studenten in de afstudeerrichting Connected Spaces leren aan de hand van de praktijkopdrachten om nieuwe technieken toe te passen en te ontwikkelen, materialen en technieken te onderzoeken bij het bedenken en uitvoeren van werk, samen met anderen te werken aan beeldende tussenpresentaties om uiteindelijk tot 'gedragen' en onderbouwde eindproducten te komen.

Bij de ontwikkeling van het curriculum zorgt de opleiding voor verbinding met de beroepspraktijk doordat projecten aangedragen worden door externe opdrachtgevers, en door de inzet van gastdocenten uit het werkveld. Ook werkt de opleiding samen met de lectoraten en expertisecentra van HKU. Het Expertisecentrum Educatie helpt docenten bij het zoeken naar het juiste niveau en de juiste aanpak voor deze nieuwe doelgroep.

#### *Overwegingen*

Het panel vindt dat de opleiding studenten ruime mogelijkheden biedt om passende beroepsvaardigheden op te doen, doordat de projecten realistisch zijn en studenten vanaf het begin in de reële beroepspraktijk werken. De betrokkenheid van het werkveld

garandeert dat het curriculum aansluit bij de verwachtingen van het beroepenveld. Om een juiste balans te bewaren tussen de wensen van het beroepenveld en de eisen van de opleiding acht het panel de verbinding met een denktank belangrijk. De samenwerking met het Expertisecentrum Educatie is daarom een sterk punt.

*Conclusie:* Voldoet

#### 4.2.2 Inhoud

*Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.*

##### *Bevindingen*

Het Ad-curriculum bestaat uit twee studiejaar (120 EC), die elk verdeeld zijn in twee semesters. Elk semester heeft een eigen karakter. In semester 1 (verkennen) maakt de student door een *pressure cooker* (introductie) en drie projectoefeningen kennis met het vakgebied en de benodigde technieken, vaardigheden en competenties. In semester 2 (verdiepen) werkt de student aan twee integrale projecten, waarvan één in een realistische context plaatsvindt, en leert hij/zij inhoud, techniek en context te verbinden. De projectoefeningen in semester 1 worden ondersteund door *supportive studies*, die studenten helpen zich te verdiepen in ontwerpprincipes, narratieve principes, en behoeften en gebruikers die in een gegeven context actueel zijn. Het tweede semester behandelt methoden voor co-creatie, functionele onderzoekssituaties en technieken voor het verzamelen, ordenen en interpreteren van informatie. Studenten verdiepen zich in betekenissen en identiteit bezien vanuit verschillende perspectieven binnen een gegeven context.

In semester 3 (positioneren) neemt de Ad'er aan de hand van een innovatieproject met externe partijen en een eigen ingebrachte case positie in het werkveld in. Tot slot profileert de student zich in semester 4 (profilieren) met een eigen project en een professioneel portfolio. In dit tweede jaar leren studenten het publiek te betrekken en nieuwe werkwijzen te gebruiken om externe partijen te overtuigen van hun beeldende kwaliteiten. Ze bereiden zelfstandig keuzes voor en voeren die ook uit. De complexiteit en lengte van de ontwerpprocessen neemt in deze fase toe. Studenten krijgen een blok Innovation & Entrepreneurship en sluiten dat af met een pitch over een vernieuwende oplossing die ze hebben gevonden voor een praktijkvraag. In het blok Life Act wordt het gepitchte voorstel gerealiseerd en is de markt daarvoor verder onderzocht. In het laatste semester werken de studenten aan de afstudeerfase (Portfolio & Production). In het aanvraagdossier wordt deze inhoudelijke structuur voor de twee afstudeerrichtingen nader ingevuld en concreet gemaakt. Tijdens het bezoek lichtten de docenten dit nader toe, bijvoorbeeld wat de verhouding zal zijn tussen de inzet van digitale en andere middelen, zoals maakonderzoek en experimenteren. In het tweede jaar hebben studenten van beide richtingen de mogelijkheid om in projecten met elkaar samen te werken.

In eerste instantie had het panel aarzeling bij de studiematerialen die genoemd werden, met name bij de afstudeerrichting Connected Spaces, omdat die voor Ad'ers te hoog gegrepen lijken. De docenten lichtten desgevraagd toe dat de lijst deels is bedoeld als onderliggende bronnen voor docenten om uit te putten. De praktische boeken op de lijst zijn voor studenten, maar andere zullen door de docenten als basis worden gebruikt voor hand-outs. De aangedragen literatuurlijst is een combinatie van beide.

Het panel vroeg zich af of er in de opleiding ruimte is voor internationale samenwerking of projecten. De docenten lieten het panel weten dat hun dat op dit moment voor de Ad te ambitieus lijkt. HKU heeft wel ervaring met dergelijke projecten. Zo is er in het tweede jaar van de bachelor Media een substantieel project *Imagining Tomorrow*, met Karlsruhe International University, Karlsruhe Duitsland en School of the Art Institute of Chicago, USA, waarin studenten samenwerken aan toegepaste opdrachten. De opleiding verwacht dat beter is in te schatten wat realistisch is voor deze groep studenten wanneer enige ervaring is opgedaan met de Ad.

#### *Overwegingen*

Het panel vindt dat de inhoud van het curriculum goed doordacht is en past bij de beoogde leerresultaten. Het biedt enerzijds een duidelijke opbouw en laat anderzijds voldoende flexibiliteit toe om aan de hand van de praktijkopdrachten bepaalde aspecten nader uit te diepen. Het panel vindt het belangrijk dat de twee afstudeerrichtingen samen optrekken en ervoor zorgen dat ze ondanks de verschillende invalshoek allebei hetzelfde niveau gaan aanhouden. Het panel adviseert dit in de ontwerpfase al te organiseren.

Het is het panel duidelijk dat in de afstudeerrichting Digital Media de digitale mogelijkheden niet als doel maar als middel beschouwd worden, en dat het niet om een ICT-opleiding gaat. Omdat ICT wel een belangrijke rol speelt in de opleiding en het toekomstige werk, adviseert het panel voldoende aandacht te houden voor (ontwikkelingen in) de IT-techniek.

*Conclusie:* Voldoet

### 4.2.3 Leeromgeving

*Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.*

#### *Bevindingen*

De opleiding hanteert een ontwerpgericht onderwijsconcept, dat is opgebouwd rond zes didactische uitgangspunten:

1. Het onderwijs is student-gestuurd en laat verschillen tussen studenten toe;
2. Leren vindt plaats door ontmoetingen en confrontaties met uiteenlopende benaderingen van ontwerpen;
3. Studenten leren en werken door ervaring, door te doen en door te delen;
4. Studenten leren door te werken in projecten, waardoor integraal werken veel aandacht krijgt;
5. Leren en werken is competentiegericht;
6. Doceren is begeleiden, vragen en eisen stellen aan het niveau, het hoe en waarom.

Het is belangrijk dat studenten leren om op een open wijze een vraagstuk te benaderen en dat zij zich snel en flexibel kunnen verplaatsen in anderen en in andere contexten. Studenten werken in labs en werkplaatsen om zich technieken, beeldende vaardigheden en technieken eigen te maken. Ze leren experimenteren en improviseren. Studenten werken samen aan projecten. In het eerste semester gaat het om kortlopende opdrachten, van een week tot drie weken, die steeds op vrijdag worden afgesloten. Het panel hoorde van de docenten dat deze aanpak is gekozen in overleg met het mbo-veld, om te zorgen voor een

geleidelijke overgang van mbo naar hbo. Gaandeweg worden de projecten complexer en leert de student rekening te houden met gebruikers, publiek, klanten en andere externe partijen.

De opleiding zal per week drie vaste lesdagen hebben (maandag, woensdag en vrijdag). Op die dagen zijn de docenten aanwezig voor onderwijs, begeleiding en feedback. Dinsdag en donderdag zijn beschikbaar voor zelfstudie.

Docenten lieten het panel weten dat zij de intake en het verloop van projecten met externe opdrachtgevers begeleiden. Vooral in het begin zorgen zij voor de briefing en debriefing van studenten in het hele proces. De docent treedt op als 'buffer' om te zorgen dat de opdracht niet gaandeweg begint te schuiven. Bij projecten later in de opleiding zal de docent dit meer loslaten en kan het gebeuren dat het werkveld soms een grotere flexibiliteit (beschikbaarheid, deadlines) vereist dan studenten gewend zijn. Dit kan dan volgens de docenten een nuttige praktijkervaring zijn.

In alle fasen van de opleiding leren studenten zich bewust te zijn van hun positie in samenleving en werkveld, te reflecteren op hun handelingsrepertoire, feedback te geven en te ontvangen. Er is ruimte voor differentiatie en profilering. Elke student ontdekt waar de eigen kwaliteiten liggen, daarbij begeleid door docenten die het gesprek aangaan over keuzes in de opleiding. De student profileert zich in het afstudeerproject.

#### *Overwegingen*

Het panel ziet in de gekozen opzet een goede verhouding tussen structuur en vrijheid, tussen het begeleiden en loslaten van de studenten. In de loop van de opleiding wordt van de studenten meer zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid verwacht. Studenten moeten zichzelf overeind kunnen houden, maar krijgen een veilige omgeving aangeboden om daarnaar toe te groeien. Het panel vindt deze opzet passend voor de opleiding.

*Conclusie:* Voldoet

### **4.3 Instroom**

*Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.*

#### *Bevindingen*

De Ad Design is vooral gericht op studenten met een mbo-4-diploma uit het brede spectrum aan creatieve studierichtingen. Formeel kunnen ook studenten met een havo- of vwo-diploma toegelaten worden. De opleiding heeft een toelatingsprocedure waarbij geselecteerd wordt op kwaliteit, vakkundigheid en potentiële groei naar een werk- en denkniveau op Ad-niveau. Drie docenten (een coachende docent, ontwerpdocent en techniekdocent) vormen samen de toelatingscommissie en adviseren aan de opleidingsdirecteur. Voor toelating tot Connected Spaces leveren geïnteresseerde studenten een dossier in over hun vooropleiding en eerder werk, een motivatiebrief en een thuisopdracht. Hierover hebben zij op een selectiedag een gesprek met de toelatingscommissie. Voor de afstudeerrichting Digital Media maken aspirant-studenten geen thuisopdracht, maar maken ze op de selectiedag twee opdrachten en leveren voor de toelatingsdag een motivatiebrief in met een link naar het eigen digitale portfolio.

De opleiding beoogt te starten met een klas van 25 à 30 studenten per afstudeerrichting. Omdat samenwerken en samen leren een belangrijk onderdeel van de opleiding is, zou de groep niet te klein mogen zijn. Docenten vinden dat twaalf het minimumaantal studenten is. Ze hopen op een diverse samenstelling, een mix van leerstijlen en persoonlijkheden, omdat studenten elkaar dan optimaal kunnen aanvullen en van elkaar kunnen leren.

Zoals al bij standaard 4 vermeld, is de opleiding zich ervan bewust dat de overgang van mbo naar hbo voor sommige studenten groot kan zijn. Door de inbreng van mbo-docenten kan de opleiding inschatten wat haalbaar is. Het mbo heeft feedback gegeven op een eerdere opzet van het programma. Daarin waren de opdrachten in het begin te groot en ongestructureerd. De opleiding heeft deze feedback benut om het programma aan te passen.

#### *Overwegingen*

Het panel is van oordeel dat de opleiding een zorgvuldige selectieprocedure hanteert en dat de opdrachten die de aspirant-studenten moeten maken, geschikt zijn als basis voor een toelatingsadvies. De samenstelling van het toelatingsteam is sterk, omdat zo alle potentiële mogelijkheden van een aankomende student goed in beeld kunnen komen. Het panel vindt dat de opleiding de intensieve contacten met mbo-docenten goed benut om ervoor te zorgen dat het programma aansluit bij de kwalificaties van de instromende studenten.

*Conclusie:* Voldoet

#### **4.4 Personeel**

*Standaard 6: Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.*

#### *Bevindingen*

Het docententeam van de Ad wordt samengesteld uit docenten, experts, coaches en ontwerpers met ervaring in het mbo en/of hbo. Uitgangspunt is dat een groot deel van de docenten ook werkzaam is in de beoogde beroepspraktijk van de Ad. Het beleid van HKU is gericht op een goede balans tussen mensen met een vast dienstverband en een meer flexibele schil daaromheen. Voor de Ad geldt dit ook. Voor de afstudeerrichting Connected Spaces is inmiddels een compleet kernteam samengesteld; voor Digital Media ontbreekt nog één docent. Voor specifieke expertise zullen gastdocenten worden ingezet, vaak uit het werkveld waarop de opleiding zich richt. Tevens kan de opleiding zo nodig een beroep doen op docenten uit andere Schools van HKU, zoals Kunst en Economie.

Uit het gesprek met de docenten blijkt dat de teams enthousiast en gemotiveerd zijn. Veel teamleden zijn naast hun docentschap zelfstandig ondernemer (of geweest). Docenten hebben afspraken gemaakt over de beschikbaarheid, om te voorkomen dat de bereikbaarheid voor studenten in het gedrang komt. Alle docenten dienen te beschikken over een bewijs van didactische bekwaamheid. Het HKU Expertisecentrum Educatie verzorgt hiervoor de in company training 'Basiskwalificatie didactische bekwaamheid' die speciaal is gericht op doceren in het kunstvakonderwijs en die leidt tot een door het Ministerie van OCW erkende bevoegdheid voor het verzorgen van lessen in het hbo. De Basiskwalificatie Examinering (BKE) maakt daar onderdeel van uit. Een aantal docenten heeft zowel ervaring in het mbo als in het hbo en men is van plan deze ervaringen uit te wisselen in intervisiebijeenkomsten, om op die manier vanaf het begin het juiste niveau te

kunnen vinden. Het panel vernam dat het Expertisecentrum Educatie ondersteuning kan bieden bij aanvullende docentprofessionalisering.

Volgens het aanvraagdossier zal de docent-studentratio bij een instroom van 25 à 30 studenten per afstudeerrichting 1:23 zijn. Het panel vroeg zich af of de personeelsomvang en het beschikbare aantal uren voldoende zou zijn voor de implementatie, evaluatie en doorontwikkeling van de opleiding. Het opzetten van een nieuwe opleiding vergt immers veel inzet. Het opleidingsmanagement informeerde het panel dat HKU wil investeren in de Ad en dat er vanuit het college van bestuur (CvB) een ruim ontwikkelbudget ter beschikking is gesteld, aanvullend op de reguliere begroting van de Schools HKU Media en HKU Design. Ook heeft het CvB een behoorlijke reservering ingepland met een meerjarige doorrekening, zodat voldoende budget beschikbaar is voor de nadere ontwikkeling, teamonderhoud en de inzet van gastdocenten.

#### *Overwegingen*

Het panel vindt dat voor beide afstudeerrichtingen een gekwalificeerd docententeam van voldoende omvang beschikbaar is. De docenten zijn zich bewust van wat de nieuwe opleiding vraagt en zijn gemotiveerd om daar vanuit hun deskundigheid aan bij te dragen. Beide teams zijn divers samengesteld en actief betrokken bij de ontwikkeling van het programma. De ondernemende attitude die van de studenten verwacht wordt, is ook duidelijk zichtbaar aanwezig in het docententeam. De teams van de twee afstudeerrichtingen hebben elk een eigen aanpak. Het panel hoopt dat beide benaderingen elkaar zullen inspireren en adviseert de teams voldoende onderling contact te blijven onderhouden.

Voor aanvullende expertise zal de opleiding een beroep doen op gastdocenten. De contacten met het werkveld zijn intensief, zoals ook bleek uit het gesprek met de werkveldvertegenwoordigers. Het panel acht dit dan ook realiseerbaar.

Op grond van de toezegging van het opleidingsmanagement is het panel ervan overtuigd dat niet alleen de deskundigheid, maar ook de omvang van het docententeam toereikend is voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma.

*Conclusie:* Voldoet

## **4.5 Voorzieningen**

*Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.*

#### *Bevindingen*

Studenten van de Ad Design kunnen gebruik maken van alle faciliteiten van HKU. Het panel heeft een rondleiding gekregen door de twee locaties waar studenten naar verwachting het meest gebruik van zullen maken: IBB-laan voor Connected Spaces en Oudenoord voor Digital Media. Beide locaties beschikken over de benodigde werkplaatsen, computerzalen, studiovoorzieningen, onderwijsruimtes en mediatheek. Deze zijn goed geoutilleerd. Het is de bedoeling dat de opleiding op beide locaties een eigen plek als thuisbasis krijgt, mogelijk gedeeld met een andere groep. Het opleidingsmanagement bevestigt dat er voldoende financiële middelen zijn gereserveerd voor materiële voorzieningen, zoals eventueel extra benodigde computers voor Digital Media.



Studenten zullen zelf een laptop moeten aanschaffen. Uit gesprekken tijdens het bezoek blijkt dat ze dat niet bezwaarlijk vinden. Software kan via Studielink met korting worden aangeschaft. HKU biedt een uitleenservice voor gespecialiseerde apparatuur zoals microfoons, opnameapparatuur en beamers. Behalve van de eigen HKU-bibliotheek/mediatheek kunnen studenten en medewerkers van HKU kosteloos gebruik maken van de faciliteiten van de Universiteitsbibliotheek van de Universiteit Utrecht.

Bij het Expertisecentrum Creatief Ondernemerschap, met een (pre)incubator, kunnen momenteel bachelorstudenten en afgestudeerden tot twee jaar na afstuderen terecht met vragen en voor coaching. Ook Ad-studenten zullen hiervan gebruik kunnen maken.

#### *Overwegingen*

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding op beide locaties over geschikte faciliteiten beschikt. De locatiedirecteuren richten ruimte in voor de nieuwe opleiding en hebben toegezegd dat rekening gehouden wordt met de eigenheid van de Ad-studenten. Het is echter duidelijk dat de verschillende ruimten gedeeld zullen worden met andere studenten. Het panel adviseert de opleiding goed te bewaken dat er een eigen plek is voor Ad-studenten. Het panel stelt met genoegen vast dat het beschikbare budget geen probleem vormt. Studenten zijn erop voorbereid eigen zaken aan te schaffen. Het panel concludeert dat de huisvesting en de materiële voorzieningen toereikend zijn voor de realisatie van het programma.

*Conclusie:* Voldoet

## **4.6 Begeleiding**

*Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.*

#### *Bevindingen*

De opleiding beoogt maatwerk te bieden aan de studenten, die ieder individuele ambities en talenten hebben. De docententeams zijn klein en zullen daardoor de studenten goed leren kennen en bijtijds signaleren als er iets met een student aan de hand is. Studenten krijgen uitgebreide feedback op hun werk en hun vorderingen; het afstudeerproject kent meerdere feedbackrondes. Vanuit hun ervaring in verwante opleidingen zijn de docenten gewend studenten gerichte feedback te geven.

In beide afstudeerrichtingen vervult een van de docenten de rol van coach, die studenten begeleidt in hun persoonlijke en professionele ontwikkeling. Hiervoor zijn zowel individuele gesprekken als gesprekken in groepsverband voorzien. Met deze aanpak is al ervaring opgedaan in de bacheloropleidingen. Er is nog niet precies bekend hoeveel uren docenten voor hun rol als coach zullen krijgen, maar zij verwachten dat het om ongeveer een dagdeel per week zal gaan. De coaches hebben ook een tutorrol en monitoren de studievoortgang. Ze begeleiden studenten bij het maken van keuzes. Aan het eind van het eerste jaar stelt de coach bij het eindassessment de vraag of de student na de Ad wil doorstromen naar de bachelor, en, zo ja, naar welke opleiding en wat daarvoor in het tweede jaar extra nodig is. Daaraan kan de student dan in het tweede jaar werken naast het standaardprogramma, bijvoorbeeld door additionele vakken te volgen bij de bachelor of door meer zelfstudie. De student kan zich in de projecten in het tweede jaar bijvoorbeeld ook meer richten op het

conceptuele aspect. Bij persoonlijke problemen kunnen coaches studenten doorverwijzen naar de studentendecaan. HKU beschikt over een uitgebreide infrastructuur voor studiebegeleiding.

De digitale leeromgeving van de HKU biedt ook mogelijkheden om resultaten bij te houden en feedback op te slaan. De studenten houden een voortgangsblog bij tijdens de projecten. Samen met tussentijdse feedback wordt dit opgeslagen in een *personal progression board*, dat de opleiding zelf heeft ontwikkeld. Dit is een eigen procesgericht archief voor de student dat intern blijft. Daaruit putten studenten om hun externe, productgerichte portfolio samen te stellen, als een etalage van hun prestaties.

Voor informatievoorziening kunnen studenten gebruik maken van de HKU-studentenportal en van de MijnHKU app waarmee ze toegang hebben tot bijvoorbeeld roosterinformatie. Tijdens het bezoek sprak het panel met een aantal tweede- en derdejaars bachelorstudenten. Zij lieten weten dat belangrijke zaken digitaal gemakkelijk beschikbaar zijn, via mail of de app. Werkstukken worden meestal fysiek gepresenteerd en niet digitaal aangeleverd. Inhoudelijke feedback daarop wordt in ieder geval mondeling gegeven en aanvullend vastgelegd in een feedbackformulier dat digitaal wordt opgeslagen. Resultaten en studiepunten worden bijgehouden in het digitale student- en studie-informatiesysteem OSIRIS. Studenten kunnen zelf hun studievoortgang en resultaten bekijken in OSIRIS Student.

#### *Overwegingen*

Het panel stelt vast dat de studiebegeleiding goed geregeld is, gebaseerd op continue coaching en regelmatige feedback. De docenten hebben hier veel ervaring mee in de bacheloropleidingen. Er zijn al docenten aangewezen die de rol van coach en tutor op zich gaan nemen. De HKU beschikt over adequate systemen voor informatievoorziening waarover studenten tevreden zijn.

*Conclusie:* Voldoet

#### **4.7 Kwaliteitszorg**

*Standaard 9: De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.*

#### *Bevindingen*

Het aanvraagdossier beschrijft dat de kwaliteitszorg aan HKU formeel geregeld is via een plan-do-check-act-kwaliteitscirkel waarbij relevante stakeholders (studenten, docenten, studieleiders, schooldirecteuren, college van bestuur) zijn betrokken. Organen als opleidingscommissie, examencommissie en medezeggenschap vervullen hun wettelijke rol. Elke school heeft een werkveldcommissie. Aanvullend is er een informele kwaliteitscultuur vanuit een intrinsieke drive om hoge kwaliteit te eisen en te leveren en voortdurend te vernieuwen en verbeteren. De lijnen zijn kort en door de betrokkenheid van werkveld en alumni kunnen opleidingen gebruikmaken van uitgebreide netwerken om opleidingen verder te ontwikkelen.

De Ad Design zal worden opgenomen in het kwaliteitszorgsysteem en de kwaliteitscultuur van HKU. Voor de Ad wordt een subcommissie ingericht binnen de bestaande opleidingscommissie Design. Via klassenvertegenwoordigers krijgen de studentleden van

de opleidingscommissie input voor vergaderingen. De bachelorstudenten met wie het panel heeft gesproken, zijn tevreden over het systeem van klassenvertegenwoordigers en voelen zich gehoord. Ze merken dat hun suggesties ter harte worden genomen en tot verbeteringen leiden.

De betrokkenheid van mbo-opleidingen en het werkveld, die een belangrijke rol heeft gespeeld bij de opzet van de Ad, zal gecontinueerd worden. Docenten van de mbo-opleidingen die onderwijs gaan verzorgen in de Ad, zullen als schakels functioneren. Werkveldvertegenwoordigers krijgen een plaats in een eigen werkveldcommissie en zullen een rol spelen bij beoordelingen, projectopdrachten, (gast)lessen en locatiebezoeken.

#### *Overwegingen*

Het panel constateert dat de opleiding een expliciet kwaliteitszorgsysteem heeft met een brede betrokkenheid van stakeholders. De opleiding kan daarbij voortbouwen op reeds bestaande structuren. Het systeem van klassenvertegenwoordigers werkt naar tevredenheid en er heerst een kwaliteitscultuur waarin studenten gehoord worden. Ook de inbreng van toeleverend mbo-onderwijs en afnemend beroepenveld is goed geborgd.

*Conclusie:* Voldoet

## **4.8 Toetsing**

*Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.*

#### *Bevindingen*

Toetsing in het kunstonderwijs aan HKU, en dus ook in de Ad, is competentiegericht en gaat uit van integrale toetsing van de beoogde leerresultaten en eindcompetenties. In het eerste jaar bevat de Ad, naast moduletoetsen, een End Year Assessment. In het tweede jaar worden projectresultaten getoetst aan de hand van projectportfolio's. Naar verwachting leiden de brede instroom en de brede beroepsprofielen tot diverse processen en producten. Om deze goed te beoordelen, hecht de Ad aan een robuust beoordelingssysteem. De opleiding heeft een toetsplan waarin het systeem van toetsen en de toetspraktijk zijn uitgewerkt. Toetsvormen en beoordelingscriteria zijn vastgelegd in de modulebeschrijvingen en er zijn uitgewerkte beoordelingsformulieren met criteria. De opleiding streeft naar intersubjectiviteit door gebruik te maken van tentamencommissies die in steeds wisselende samenstelling de ontwikkeling van een student beoordelen. Externe deskundigen brengen advies uit over de beroepsrelevante aspecten. Bij de integrale beoordelingen zijn de zeven competenties die studenten in de opleiding ontwikkelen, leidend.

Het toetsplan van de Ad bevat een combinatie van formatieve en summatieve toetsing. Feedback zal in elke bijeenkomst een rol spelen. Summatieve beoordelingen worden ingezet voor de afzonderlijke modules (projecten en cases), *supportive studies* en voor de integrale beoordelingen aan het eind van de twee studie jaren. De *supportive studies* worden aan het eind van ieder semester beoordeeld. Aan het eind van het eerste jaar krijgen studenten die de norm van 52 EC inclusief het succesvol afronden van de End Year Assessment niet hebben behaald een bindend studieadvies.

Bij de integrale beoordelingen zijn de beoogde competenties uitgangspunt voor beoordeling, waarbij het om meer gaat dan de som van de afzonderlijke moduleresultaten. Een tentamencommissie kijkt samen met de student integraal naar de ontwikkeling van de

student en naar de samenhang tussen getoonde kwaliteiten op de competenties. Presentatie en reflectie zijn daarbij essentieel. De tentamencommissie komt tot een eigen oordeel, onafhankelijk van de resultaten die eerder zijn behaald op de modules. Tijdens het bezoek voegden de docenten daaraan toe dat groei een cruciaal element is bij de beoordeling, zoals ook is beschreven in het programmaboek. Studenten weten dat progressie doorslaggevend kan zijn.

Bij de toetsing van de afstudeeropdracht bestaat de tentamencommissie uit ten minste twee examinatoren en een externe deskundige als adviserend lid. De tentamencommissie geeft een integrale eindbeoordeling op grond van het werk, de documentatie van de werkwijze, een publieke presentatie en het eindgesprek over het portfolio. De commissieleden vormen zich individueel een beeld van de onderdelen van het afstudeerproject (werk, documentatie van aanpak, presentatie) voorafgaand aan en tijdens expodagen en geven een tussenbeoordeling in tekst per student. In het eindgesprek vormt de commissie zich een totaalbeeld van de student als Ad-designer, van de gekozen aanpak en het werk. Na het gesprek overlegt de commissie en komt ze tot een eindbeoordeling.

Voor de beoordelingen gebruikt de opleiding een vierpuntsschaal (onvoldoende, voldoende, goed en zeer goed), zoals gebruikelijk binnen de *schools* HKU Design en HKU Media. Het panel vroeg zich af of dit voldoende differentiatie in de beoordeling toelaat en of studenten niet de voorkeur zouden geven aan een cijfer op een tienpuntschaal. De docenten erkennen dat de bandbreedte bij 'voldoende' erg ruim is en dat studenten soms om meer onderscheid vragen. Positief is echter dat een oordeel op de huidige schaal tot meer dialoog leidt dan een cijfer, dat eerder resoluut lijkt. De beoordeling is nu meer dan voorheen aanleiding tot een gesprek tussen docent en student over de leerdoelen en -resultaten. De gesproken bachelorstudenten lieten het panel weten dat ze aan het begin van de studie wel moeite hadden met deze systematiek, maar dat ze er nu wel de voordelen van zien. Het stimuleert de student om zich meer op zichzelf en de persoonlijke ontwikkeling te richten en minder op een cijfer, vooral omdat een student toelichting kan vragen op wat er nog verbeterd kan worden. HKU kent geen cum-lauderegeling, wel een honours traject en diverse *awards* voor uitstekende prestaties.

De examencommissie Design bestaat uit de twee subcommissies (voor Media en Design) met elk een voorzitter, twee leden en een extern lid. Er is een ambtelijk secretaris die zowel de examencommissie als de subcommissies ondersteunt. De taken van de examencommissie hebben betrekking op alle opleidingen (Ad, bachelor en master) die de schools verzorgen.

Uit de documentatie en het gesprek tijdens het bezoek blijkt dat de examencommissie haar wettelijke taken vervult en toezicht houdt op de kwaliteit van de toetsing en het diploma. De examencommissie wijst de examinatoren aan op basis van bevoegdheid en/of bekwaamheid op het gebied van vakinhoud, didactiek en toetsing. De werkwijze bij de bestaande opleidingen is erop gericht zowel vooraf als achteraf de kwaliteit van toetsen te bewaken. Vooraf op basis van modulebeschrijvingen, beoordelingsformulieren en af te nemen toetsen, achteraf op basis van steekproefsgewijs onderzoek naar de beoordeelde tentamens, met name de eindwerken, en op basis van enquêtes over het verloop van de toetsing. De examencommissie zal deze werkwijze ook bij de Ad hanteren.

Uit het gesprek blijkt dat de examencommissie nog ervaring zal moeten opdoen met het toetsen en beoordelen van het vastgelegde Ad-niveau. Dat moet iedereen nog goed 'in de

vingers krijgen'. Daarom zal er veel aandacht zijn voor overleg en afstemming daarover en voor kalibratie. Er is een globale doorstroomregeling opgenomen in de OER. De procedure en werkafspraken, bijvoorbeeld ten aanzien van concrete vrijstellingen en aanvullende voorbereidingseisen, moeten nog verder uitgewerkt worden. Bij deze uitwerking zal de examencommissie worden betrokken.

#### *Overwegingen*

Wat betreft toetsing heeft het panel zowel goed uitgewerkte aspecten gezien als zaken die nog verdere ontwikkeling vereisen. Het toetsbeleid, de toetsvormen en de beoordelingssystematiek zijn volgens het panel adequaat uitgewerkt. De combinatie van moduletoetsen en End Year Assessment past bij de beoogde leerresultaten en is al behoorlijk uitgewerkt. De gehanteerde beoordelingsschaal blijkt in de praktijk naar tevredenheid te werken. In de modulebeschrijvingen miste het panel een weging van de beoordelingscriteria; het suggereert deze expliciet toe te voegen. Het panel vindt het positief dat externe deskundigen betrokken worden bij de toetsing. Daarbij is het terecht dat externen bij projecten geen beoordelende, maar een adviserende rol hebben.

De komende maanden dient de opleiding verder te werken aan een aantal zaken. De examencommissie is aan het eind van het ontwikkeltraject betrokken en moet zich nog verder verdiepen in de wijze waarop het vastgestelde eindniveau het beste getoetst kan worden. Het panel adviseert de ervaring te benutten van examencommissies die bij Ad's aan andere instellingen betrokken zijn en met een aantal van hen in gesprek te gaan. Het panel vindt het ook belangrijk dat de doorstroomregeling nader geconcretiseerd is voordat de Ad-opleiding van start gaat, zodat studenten weten welke mogelijkheden ze hebben na de Ad. Gezien de ervaring van de examencommissie heeft het panel er voldoende vertrouwen in dat deze zaken tijdig gerealiseerd zullen zijn.

*Conclusie:* Voldoet

#### **4.9 Graad en CROHO-onderdeel**

Het panel adviseert om de volgende graad aan de opleiding toe te kennen: Associate degree.

Het panel adviseert het volgende CROHO-onderdeel voor de opleiding: Taal en cultuur.

#### **4.10 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding**

Het panel heeft geconstateerd dat het beroepenveld een duidelijke behoefte heeft aan de Ad'er Design zoals omschreven door de opleiding. Het stelt vast dat de beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en passen bij het vakgebied en (inter)nationale eisen. De opleiding biedt studenten ruime mogelijkheden om passende beroepsvaardigheden op te doen, doordat de projecten realistisch zijn en studenten vanaf het begin in de reële beroepspraktijk werken. De inhoud van het curriculum is goed doordacht. De onderwijsopzet laat een goede verhouding zien tussen structuur en vrijheid. De opleiding hanteert een gedegen toelatingsprocedure en zorgt voor goede aansluiting op het mbo-onderwijs. Voor beide afstudeerrichtingen is een gekwalificeerd docententeam van voldoende omvang beschikbaar. Voor aanvullende expertise zal de opleiding een beroep doen op gastdocenten. De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn afgestemd op de behoeften van de Ad. De studiebegeleiding is goed geregeld,

gebaseerd op continue coaching en regelmatige feedback. Er zijn adequate systemen beschikbaar voor informatievoorziening. De opleiding heeft een expliciet kwaliteitszorgsysteem met een brede betrokkenheid van stakeholders. Het systeem van klassenvertegenwoordigers werkt naar tevredenheid. Het toetsbeleid, de toetsvormen en de beoordelingssystematiek zien er goed uit. De komende maanden dient de opleiding de doorstroomregeling naar de bachelor vorm te geven en de examencommissie zich nader voor te bereiden op beoordeling van het Ad-niveau. Het panel heeft er vertrouwen in dat deze zaken tijdig gerealiseerd zullen zijn en beoordeelt de kwaliteit van de nieuwe opleiding positief.

#### **4.11 Aanbevelingen**

Voor verdere verbetering doet het panel de volgende aanbevelingen:

1. Zorg voor een gelijke ontwikkeling tussen beide afstudeerrichtingen, zowel in bepaling van het eindniveau als in de onderwijsaanpak. Organiseer daartoe vanaf het begin voldoende uitwisseling tussen de beide docententeams.
2. Bewaak bij de huisvesting en voorzieningen dat er een eigen plek is voor Ad-studenten.
3. Onderzoek met elkaar hoe het beoogde eindniveau het beste getoetst en beoordeeld kan worden en benut de ervaringen van Ad-opleidingen van andere instellingen.
4. Concretiseer vóór de start van de Ad-opleiding de doorstroomregeling voor Ad'ers die na afronding willen doorgaan met een aansluitende bacheloropleiding.

## 5 Overzicht oordelen

Standaard	Oordeel
<b>Beoogde leerresultaten</b> <i>Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.</i>	Voldoet
<b>Programma – Oriëntatie</b> <i>Standaard 2: Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.</i>	Voldoet
<b>Programma – Inhoud</b> <i>Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken</i>	Voldoet
<b>Programma – Leeromgeving</b> <i>Standaard 4 : De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.</i>	Voldoet
<b>Instroom</b> <i>Standaard 5 : Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.</i>	Voldoet
<b>Personeel</b> <i>Standaard 6 : Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend</i>	Voldoet
<b>Voorzieningen</b> <i>Standaard 7 : De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.</i>	Voldoet
<b>Begeleiding</b> <i>Standaard 8 : De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.</i>	Voldoet
<b>Kwaliteitszorg</b> <i>Standaard 9 : De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.</i>	Voldoet
<b>Toetsing</b> <i>Standaard 10 : De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.</i>	Voldoet
<b>Algemene conclusie</b>	<b>Positief</b>

## Bijlage 1: Samenstelling panel

**Prof. dr. ir. J.C. Brezet** (voorzitter) is hoogleraar Sustainable Product Innovation aan de Universiteit van Aalborg (Denemarken) en emeritus hoogleraar van de Faculteit Industrieel Ontwerpen (IO) van de TU Delft, waar hij sinds 1992 oprichter was van en daarna leiding gaf aan het Design for Sustainability programma. Momenteel begeleidt hij nog zes promovendi, zowel bij de TU Delft als de AAU Aalborg Universiteit. Hij is van origine elektrotechnisch ingenieur (TU Delft, 1977) en deed een PhD in duurzame energie-innovatie aan de Erasmus Universiteit (1994), in combinatie met een loopbaan in de milieu-innovatie-branchen. Prof. Brezet is mede-oprichter van de Frisian Design Factory (onderdeel van de NHL-Stenden Hogeschool) en docent in de EnergieTransitie SESyM masteropleiding van de Hanzehogeschool. Bij beide instellingen is hij actief betrokken bij de opzet van nieuwe Design resp. Energie MSc. opleidingen. Via de NHL-Stenden Hogeschool en de Provincie Fryslan is professor Brezet als consultant betrokken bij enige EU-projecten. Ook is hij lid van de CCHE, de Raad voor het Hoger Onderwijs van de Portugese regering. Prof. Brezet treedt regelmatig op als lid of voorzitter van panels bij opleidingsbeoordelingen binnen het hoger onderwijs (NVAO, Hobeon etc.), binnen verschillende domeinen en op alle opleidingsniveaus.

**Marlene Verbeek** (panellid) studeerde aan de lerarenopleiding ZWN (Textiele Werkvormen 2e graads en gezondheidskunde 3e graads). Zij voltooide een tweede hbo-opleiding aan de modeopleiding van de Academie van Beeldende Kunsten (nu Willem de Kooning Academie) te Rotterdam. Vanaf 1986 was zij als parttime docent Modeontwerpen verbonden aan de WdKA en sinds 5 jaar programmaleider van de Associate degree Arts & Crafts van de Rotterdam Academie (Hogeschool Rotterdam). Gedurende de jaren 1998 tot en met 2014 werkte mevrouw Verbeek als free lance ontwerpster van sportkleding. Vanaf 2012 verdiepte zij zich opnieuw in didaktiek door middel van een cursus 'didaktiek voor hbo-docenten' en assessments trainingen. In 2015 behaalde zij het certificaat Master of Education aan de NSO (Nederlandse school voor onderwijsmanagement).

**Filip Joos** (panellid) studeerde Multimedia en Communicatie Technologie aan de Hogeschool West Vlaanderen, Howest te Kortrijk. Sinds 2008 is hij docent aan deze Hogeschool, in de vakgebieden Motion Graphics, 2D en 3D animatie. Hij is verbonden aan de opleiding Devine - Digital design and development. Verder is hij actief als zaakvoerder van Whojo - creative video en levert deze diensten aan nationale en internationale advertising, brand en event agencies alsook voor brands zoals Red Bull, de Belgische Alzheimer Foundation, KBC en Roularta.

**Lars Blom** (student-lid) studeert aan Fontys Hogeschool te Eindhoven en volgt daar de hbo-bachelor studieroute Software engineering en Cyber Security, waarbij hij zich richt op security met een expertise in forensisch onderzoek en malware ontwikkelingen. Sinds juni 2015 is hij lid van de Gemeenschappelijke OpleidingsCommissie (GOC) en sinds november 2015 tot op heden is hij voorzitter van de GOC. Verder is hij bestuurslid binnen de hacker-club, Hatstack, op Fontys Hogeschool.



Het panel werd bijgestaan door Anne Martens, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en Marianne van der Weiden, secretaris.

Alle panelleden en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

## Bijlage 2: Programma locatiebezoek

Het panel heeft een bezoek gebracht aan de instelling op 23 februari 2018.

Locatie: Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Ina Boudier Bakkerlaan 50, Utrecht

- 08.30u - 09.00u    Ontvangst visitatiepanel en rondleiding locatie Oudenoord 700 (HKU Media – Digital Media)**
- 09.00u - 09.30u    Verplaatsing naar locatie Ina Boudier Bakkerlaan 50**
- 09.30u - 10.00u    Vooroverleg panel (besloten)**
- 10.00u - 10.45u    Sessie 1 – gesprek vertegenwoordigers opleidingsmanagement**  
Marinda Verhoeven    Directeur HKU Design – Connected Spaces  
Peter de Vries        Directeur HKU Media – Digital Media  
Bart Hoeve            Studieleider Digital Media
- 11.00u - 12.00u    Sessie 2 – gesprek docententeam**  
Sue Doeksen            Docent/coach Connected Spaces  
Natascha v.d. Ban      Docent/coach Connected Spaces / mbo profiel  
Eva den Heijer         Studieleider Connected Spaces  
René Lansink          Docent/coach Digital Media  
Susan Au                Docent/coach Digital Media / mbo profiel (GLU)  
Marco Keijzer          Docent/coach Digital Media / werkveld profiel  
Paulien Oosterhuis     Onderwijskundige HKU Design/HKU Media
- 12.00u - 12.30u    Rondleiding locatie IBB-laan (HKU Design– Connected Spaces)**
- 12.30u - 13.15u    Overleg panel tijdens lunch (besloten)**
- 13.15u - 13.45u    Sessie 3 – gesprek aspirant-studenten**  
Silke Rietbroek        Aspirant student Ad Design Connected Spaces  
Fabian Marteau        Aspirant student Ad Design Digital Media  
Sarah Anne Coerdes    Aspirant student Ad Design Digital Media
- 14.00u - 14.30u    Sessie 4 – gesprek vertegenwoordigers examencommissies**  
Sarah Gunti            Voorzitter examencommissie HKU Design  
Mieke Döbken          Wnd. voorzitter examencommissie HKU Media  
Karin Baars            Ambtelijk secretaris HKU Design, HKU Media
- 14.30u - 14.45      Pauze**
- 14.45u - 15.15u    Sessie 5 – gesprek met MBO**  
Raoul Postel           Grafisch Lyceum Utrecht  
Frans van Oostrom     Curriculumcoördinator Nimeto Utrecht  
  
Marieke Gervers        Practoraat Creatief Vakmanschap ROCVA  
Josetta Hak             Wellant College Rijswijk

- 15.30u - 16.15u Sessie 6 – gesprek werkveld**
- |                     |   |
|---------------------|---|
| Alain Dujardin      | Greenberry                                |
| Dennis de Klein     | 250K                                      |
| Sander Oskamp       | Elastique                                 |
| Tom van de Wetering | Expertisecentrum Creatief Ondernemerschap |
- 16.15u - 16.30u Sessie 7 – gesprek met bachelorstudenten**
- |                  |   |
|------------------|---|
| Annebel Vernooij | 2 <sup>e</sup> jaarsstudent bachelor Product Design |
| Tom Haakman      | 2 <sup>e</sup> jaarsstudent bachelor Product Design |
| Jorien Abberkrom | 3 <sup>e</sup> jaarsstudent bachelor Spatial Design |
- 16.30u - 16.45u Pauze**
- 16.45u - 17.00u Sessie 7 – tweede gesprek vertegenwoordigers opleidingsmanagement**
- 17.00u - 18.00u Overleg panel (besloten)**
- 18.00u Beknopte terugkoppeling**

## **Bijlage 3: Bestudeerde documenten**

### *Dossier*

Zelfevaluatie rapport Toets Nieuwe Opleiding Associate degree opleiding Design

### Bijlagen:

Concept Onderwijs- en Examenreglement

Modulebeschrijvingen jaar 1

Verlag werkveldbijeenkomst Ad Design in Digital media

Lijst van genodigden ontwikkelsessie Ad Design in Connected Spaces

Bestuurlijk ambitieplan regionaal samenwerkingsverband HKU - creatieve mbo

Studiepuntentabellen

Competentiematrix

Overzicht beoogd docententeam (Ad Design Digital media)

Overzicht beoogd docententeam (Ad Design Connected Spaces)

### *Online beschikbaar gesteld*

Beoordelingskader NVAO

Aanvraag doelmatigheid Ad Design

Besluit OCW doelmatigheid

Zelfevaluatie rapport Toets Nieuwe Opleiding

Competenties Ad Design

Competentiematrix Ad Design

Programmaboek Ad Design

Modules jr 1 Ad Design in Connected Spaces

Modulebeschrijvingen jaar 1 Ad Design in Digital Media

Rapportage ontwikkeling HBO Ad Design niveau 5

Onderwijs- en toetsplan Ad Design 2018-2019

OER Connected Spaces

OER Digital Media

Kwaliteitsplan Ad Design

Flyer Open Dag Digital Media

Flyer Open Dag Ad Connected Spaces

### *Ter inzage bij bezoek*

Verlag ontwerp sessies Ad Design Connected Spaces

HKU Onderwijsjaarrooster 2018-2019

Toelatingsopdracht Associate Degree Digital Media

Toelatingen Ad Design Connected Spaces

Contactformulier Associate degree Design Connected Spaces

## **Bijlage 4: Afkortingen**

Ad	Associate degree
ba	bachelor
EC	European Credits (studiepunten)
hbo	hoger beroepsonderwijs
HKU	Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
ma	master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
wo	wetenschappelijk onderwijs

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de uitgebreide toetsing van de nieuwe opleiding Associate degree Design van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 00

E [info@nvaio.net](mailto:info@nvaio.net)

W [www.nvaio.net](http://www.nvaio.net)

Aanvraagnummer 006254